

21. Kroniek invorderingsrecht

MR. F.A. PIEK

In deze Kroniek invorderingsrecht besteed ik aandacht aan de enkele jurisprudentiële ontwikkelingen op het terrein van de invordering in het afgelopen Kroniekjaar (mei 2019 tot en met april 2020). De coronacrisis heeft wel al tot interessante ontwikkelingen geleid voor wat betreft het versoepelen van het uitstelbeleid. Desverzocht zal automatisch uitstel worden verleend zonder inhoudelijke toetsing of voorwaarden. Gezien het daaraan inherente risico op misbruik en fraude belooft het komende Kroniekjaar dan ook aanmerkelijk interessanter te worden. Daarnaast besteed ik aandacht aan enkele inperkingen van het invorderingsbeleid in de Leidraad Invordering 2008. Ondanks de summiere jurisprudentie dus toch nog voor elk wat wils.

Versoepeld uitstelbeleid in verband met de coronacrisis

Net als tijdens de kredietcrisis in 2008 heeft de staatssecretaris nu in verband met de huidige coronacrisis naast heffingsmaatregelen ook voor de invorderingskant fiscale steunmaatregelen in het leven geroepen.¹ Uit de aard der zaak betreft het maatregelen die de liquiditeit van ondernemingen beogen (tijdelijk) te verbeteren.

Zo is het mogelijk om gemakkelijker dan normaal uitstel van betaling aan te vragen voor belastingschulden. Vanaf 12 maart 2020 stopt de ontvanger na ontvangst van een online-verzoek daartoe *automatisch* de invordering en wordt zonder voorwaarden drie maanden uitstel van betaling verleend. Dit uitstel van betaling geldt zowel voor de bestaande belastingschuld, ongeacht belastingmiddel en ouderdom, als voor de schulden die in de daaropvolgende drie maanden ontstaan. Gedurende deze drie maanden worden ook geen teruggaven verrekend met de belastingschuld waarvoor uitstel geldt.

Als de belangen van de Staat zich tegen dit uitstel verzetten of tegen reeds verleend uitstel gaan verzetten, wordt geen uitstel verleend dan wel reeds verleend uitstel ingetrokken. Dit is onder meer het geval als de ontvanger vreest voor misbruik van de situatie *waardoor* verhaalsmogelijkheden in gevaar komen.

Deze regeling ziet, niet uitsluitend maar wel met name, op het verbeteren van de liquiditeitspositie van de onderneming door het mogelijk te maken de aangiften loonheffing en omzetbelasting, de zogeheten lopende verplichtingen,

niet op aangifte af te dragen. De reguliere verzuimboete bij naheffing wegens niet-tijdige afdracht zal dan ook achterwege blijven dan wel worden teruggedraaid. Tevens staat het gedurende het uitstel onbetaald blijven van de loonheffingen niet in de weg aan het afgeven van een schone verklaring betalingsgedrag² in het kader van de Ketenaansprakelijkheid.

Ook wordt de in rekening te brengen invorderingsrente vanaf 23 maart 2020 tijdelijk verlaagd van 4% tot 0,01%. Deze tariefsverlaging geldt overigens voor *alle* belastingmiddelen. De te vergoeden invorderingsrente blijft sympathiek gehandhaafd op 4%.

Het is overigens ook de bedoeling om de belastingrente tijdelijk te verlagen tot 0,01% voor alle belastingmiddelen, maar dit blijkt wat meer uitvoeringstechnische voeten in de aarde te hebben en laat dus nog even op zich wachten.

Het verzoek om uitstel van betaling geldt, anders dan nog altijd gebruikelijk, tevens automatisch als melding betalingsonmacht zodat er over drie maanden niet opeens een hausse van bestuurdersaansprakelijkstellingen zal kunnen plaatshebben, omdat menig een dit aspect over het hoofd zal kunnen hebben gezien.

Ook het deblokken van G-rekeningen, wat normaal gesproken alleen mogelijk is als er sprake is van een overschot op de G-rekening, wordt versoepeld om aldus meer liquiditeit te creëren voor ondernemers in nood. Als voor de lopende verplichtingen uitstel van betaling is verzocht, kan het daarvoor op de G-rekening gereserveerde saldo op verzoek worden gedeblokkeerd en door de ondernemer

¹ Besluit van 22 april 2020, nr. 2020-8499, *Stcrt.* 2020, 23814.

² In afwijking van art. 35.12.2 Leidr. Inv.

worden aangewend voor dringender verplichtingen dan tijdige afdracht loonheffing en omzetbelasting. Op deze wijze wordt het onderscheid tussen ondernemers zonder G-rekening en degene met G-rekening weggenomen, aangezien eerstgenoemden anders een aanzienlijk liquiditeitsvoordeel zouden hebben op laatstgenoemden. Uit een oogpunt van het gewenste *level playingfield* om concurrentievervalsing te voorkomen, is dit dus een logische aanvulling op het versoepelde corona-uitstelbeleid.

Als langer dan drie maanden uitstel van betaling nodig is, dan worden wel beperkte eisen aan het uitstelverzoek gesteld. In dat geval dient aannemelijk gemaakt te worden dat de betalingsproblemen langer uitstel noodzakelijk maken, dat de betalingsproblemen hoofdzakelijk door de coronacrisis zijn ontstaan en dat voor de betreffende belastingschulden wel aan de aangifteplicht is voldaan. Gaat het om meer dan € 20.000 aan belastingschuld dan dient een verklaring van een derde-deskundige overgelegd te worden. Deze verklaring van bijvoorbeeld de accountant van de ondernemer, dient te onderbouwen dat aannemelijk is dat sprake is van werkelijke betalingsproblemen en dat deze hoofdzakelijk door de coronacrisis zijn ontstaan. Daarnaast dient een liquiditeitsprognose opgesteld te worden die volgens de derde-deskundige *plausibel* is.

Dit versoepelde uitstelbeleid geldt tot 19 juni 2020. Gezien het bepaaldelijk onzekere verloop en daarmee duur van de coronacrisis is het de vraag of deze maatregelen en met name de termijn afdoende zullen blijken, dan wel dat zij verlengd gaan (moeten) worden. Zo niet, dan geldt op dat moment uiteraard ook nog altijd het (voormalige kredietcrisis-) uitstelbeleid van art. 25.6.2a en 2b Leidr. Inv. Op grond hiervan kan de ondernemer die door een oorzaak buiten zijn invloed in tijdelijke liquiditeitsproblemen is geraakt voor een langere periode uitstel van betaling krijgen zonder het stellen van (volledige) zekerheid. Onder bepaalde voorwaarden kan de ontvanger in dat geval derhalve nog altijd het gewenste maatwerk leveren om in de kern levensvatbare ondernemingen te helpen met de weg terug naar financiële gezondheid.

Als verder uitstel van betaling ook op grond van dit Leidraadbeleid niet tot de mogelijkheden behoort kan art. 4:84 Awb nog mogelijk soelaas bieden en het de ontvanger mogelijk maken maatwerk te leveren, als onverkorte toepassing van het geldende beleid de betreffende ondernemer onevenredig zwaar zou treffen.

Voor kwijtschelding en/of sanering is (nog?) geen versoepeld coronabeleid afgekondigd.

Invorderingsrente

De ontvanger mag geen invorderingsrente in rekening brengen als hij niet aannemelijk kan maken dat de belastingaan-

slag door de belastingschuldige is ontvangen. Dit is alleen anders als het niet ontvangen van de belastingaanslag het gevolg is van aan de belastingschuldige toe te rekenen omstandigheden, zoals het niet tijdig doorgeven van een verhuizing.³

Bekendmaking van een aanslag geschiedt door toezending of uitreiking van het aanslagbiljet.⁴ Ontvangst of aanbieding van de aanslag wordt daarmee vermoed. Dit vermoeden van ontvangst kan worden ontzenuwd. Als de belastingschuldige hierin slaagt en het niet ontvangen van de aanslag *niet* het gevolg is van aan hem toe te rekenen omstandigheden, is de aanslag niet op de voorgeschreven wijze bekendgemaakt.⁵

Aldus vangt de bezwaartermijn aan op de dag van ontvangst van het aanslagbiljet of een afschrift daarvan.⁶ Een en ander geldt ook voor wat betreft de aanslagtermijn nu in dat kader dezelfde maatstaven gelden met betrekking tot de bekendmaking van de aanslag als in het kader van de bezwaartermijn.⁷ Hetzelfde heeft dus ook te gelden voor het verschuldigd worden van invorderingsrente als bedoeld in art. 28 lid 1 Iw 1990, aldus de Hoge Raad onder verwijzing naar eerdere uitspraken.⁸

Bij gebreke van een rechtsgeldige bekenmaking van de aanslag treedt de aanslag niet in werking.⁹ Aldus gaat ook de betalingstermijn van de aanslag niet lopen en kan van overschrijding daarvan geen sprake zijn. Invorderingsrente kan eerst in rekening worden gebracht vanaf overschrijding van de betalingstermijn per de eerste dag waarop de aanslag invorderbaar is. Logischerwijs kan ter zake van een niet rechtsgeldig bekendgemaakte aanslag derhalve geen invorderingsrente worden belopen noch in rekening gebracht.

Aansprakelijkheid aanmerkelijkbelanghouder

Ex art. 40 Iw 1990 is de aanmerkelijkbelanghouder die zijn aandelen verkoopt in een vennootschap waarvan de activa hoofdzakelijk bestaan uit beleggingen of liquide middelen, risicoaansprakelijk voor de onbetaald gebleven vennootschapsbelasting die is verschuldigd aan het eind van het jaar van de verkoop en de drie jaar daarna over de aanwezige stille fiscale reserves. De aansprakelijkheid bestaat als het vermogen van de vennootschap is verminderd anders dan ten gevolge van de normale bedrijfsuitoefening in de vijf jaar voorafgaand en drie jaar na de verkoop van de aandelen.

3 HR 11 oktober 2019, ECLI:NL:HR:2019:1439.

4 Art. 3:41 Awb.

5 HR 15 december 2006, nr. 41882, ECLI:NL:HR:2006:AZ4416, r.o.'s 3.2.2 en 3.2.3 en HR 11 oktober 2019, ECLI:NL:HR:2019:1439, r.o. 2.4.2.

6 HR 15 maart 2000, nr. 34 999, ECLI:NL:HR:2000:AA5141, r.o. 3.4.

7 HR 18 april 2014, nr. 13/04976, ECLI:NL:HR:2014:930, r.o. 3.3.6.

8 HR 20 mei 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT5917 en HR 10 juli 2009, ECLI:NL:HR:2009:BG4156.

9 Art. 3:40 Awb.

Er bestaat geen aansprakelijkheid indien en voor zover reële en voldoende zekerheid is gesteld ten behoeve van de ontvanger of als de verkoper bewijst dat het niet aan hem is te wijten dat het vermogen van de vennootschap ontoereikend is voor het voldoen van de vennootschapsbelasting.

Bij de beoordeling van deze bewijsvraag is de Hoge Raad de risicoaansprakelijke op basis van de bedoeling van de wetgever enigszins tegemoetgekomen.¹⁰ Hoewel het een risicoaansprakelijkheid betreft, blijft persoonlijke verwijtbaarheid van doorslaggevend belang en zal de ontvanger dit in voorkomend geval dienen te bewijzen. Als ten tijde van de verkoop van de aandelen het vermogen van de vennootschap toereikend was voor de verschuldigde vennootschapsbelasting en dit pas na de verkoop buiten de schuld van de verkoper is gewijzigd, is van de vereiste verwijtbaarheid geen sprake, tenzij de verkoper wist of behoorde te weten dat de koper verhaal door de ontvanger heeft verkort. De bewijslast dat niet aan deze voorwaarden is voldaan rust op de aansprakelijk gestelde.¹¹

In navolging hiervan oordeelde de Hoge Raad in het afgelopen Kroniekjaar dat de verkopende aandeelhouder zich ook kan disculperen als het vermogen van de vennootschap ten tijde van de vervreemding niet toereikend was voor de verschuldigde vennootschapsbelasting. Daartoe is echter onvoldoende de stelling dat de verkopende aandeelhouder erop mocht vertrouwen dat als gevolg van handelingen van de koper of van een derde de vennootschapsbelasting nihil zou bedragen.¹² De zich op disculpatie beroepende verkopende aandeelhouder is in een dergelijk geval uitsluitend gedisculpeerd als hem niet kan worden verweten dat de ontoereikende vermogenspositie het gevolg is van buiten de normale bedrijfsvoering liggende handelingen van hem voor het vervreemdingstijdstip.

Ambtshalve uitstel van betaling voor een aanslag ter behoud van rechten

De staatssecretaris heeft aan art. 25.1.10 Leidr. Inv. ‘*ter verduidelijking*’ een nieuwe tweede alinea toegevoegd, inhoudende dat de ontvanger geen ambtshalve uitstel van betaling verleent voor een ter behoud van rechten opgelegde aanslag als er sprake is van een versnelde invorderingssituatie, zoals bijvoorbeeld vrees voor verduistering.¹³

Genoemd artikel bepaalt dat de ontvanger *ambtshalve* uitstel van betaling verleent voor een aanslag die uitsluitend is opgelegd om de bevoegdheid tot het vaststellen van de aanslag te behouden, de zogeheten aanslag ter behoud van rechten. ‘Ter behoud van rechten’ betekent dus dat een aanslag uitsluitend wordt opgelegd met het doel de bevoegdheid tot het vaststellen van een aanslag te behou-

den in verband met het verstrijken van de (na)heffingstermijn van drie of vijf jaar per 31 december van het betreffende jaar. Omdat een aanslag achteraf niet verhoogd kan worden, maar uitsluitend verlaagd, zijn de correcties *ter behoud van rechten* altijd zodanig hoog *geschat* dat van enige basis in de realiteit geen sprake is. Het doel van de correctie *ter behoud van rechten* is immers niet het vaststellen van de materieel verschuldigde belasting, maar slechts veiligstellen dat de later nog vast te stellen materieel verschuldigde belasting niet hoger *kan* uitvallen dan de correctie.

Gezien dit specifieke karakter van de aanslag ter behoud van rechten en het feit dat de inspecteur er kennelijk niet in is geslaagd binnen de wettelijke (na)heffingstermijn de materiële belastingschuld vast te stellen, ligt de verplichting voor de ontvanger om eigener beweging voor het gehele bedrag *ambtshalve* uitstel van betaling te verlenen voor de hand. Het is de ontvanger immers niet toegestaan aanslagen in te vorderen als aan de materiële juistheid daarvan op zijn minst twijfel mogelijk is. Vaste rechtspraak is dat reeds bij *twijfel* aan de materiële juistheid van de aanslagen, de ontvanger niet tot invordering daarvan mag overgaan: dat is in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en aldus onrechtmatig.¹⁴ Hetzelfde geldt uiteraard voor versnelde invordering.

Juist de bijzondere aard van aanslagen *die ter behoud van rechten* zijn opgelegd brengt met zich dat de ontvanger niet zelfstandig kan beslissen om tot invordering en tenuitvoerlegging daarvan over te gaan. Niet alleen immers wordt de aanslag betwist, zodat de ontvanger niet tot onherroepelijke invorderingsmaatregelen mag overgaan,¹⁵ maar bovendien is de aanslag gebaseerd op louter *voorlopige* standpunten, die, gelijk in het onderhavige geval, *ter behoud van rechten* altijd zodanig hoog *geschat* zijn dat van materiële verschuldigheid doorgaans (grotendeels) geen sprake zal zijn.

Het vertrouwensbeginsel brengt dan mee dat de ontvanger op grond van art. 25.1.10 Leidr. Inv. verplicht is ambtshalve uitstel van betaling te verlenen voor aanslagen die ter behoud van rechten zijn opgelegd, totdat de *precieze* elementen van de aanslag door de inspecteur aan de belastingplichtige zijn medegedeeld. Tot dat moment is het de ontvanger derhalve *niet* toegestaan de aanslag in te vorderen, ook niet middels versnelde invordering. Die *wettelijke* bevoegdheid is op grond van het vertrouwensbeginsel ingeperkt door het begunstigende beleid ter zake van aanslagen ter behoud van rechten in de Leidraad Invordering 2008. De ontvanger staat in dit soort situaties de mogelijkheid ten dienste de voorzieningenrechter te adieren met het verzoek toestemming te verlenen tot het leggen van conservatoir beslag¹⁶ als de belangen van de Staat daadwerkelijk in het

10 HR 27 juni 2014, nr. 13/03045, ECLI:NL:HR:2014:1525.

11 HR 16 oktober 2015, 14/01684, ECLI:NL:HR:2015:3080.

12 HR 12 juli 2019, ECLI:NL:HR:2019:1178.

13 Besluit van 10 december 2019, nr. 2019-24211, *Stcrt.* 2019, 66197.

14 Hof Den Haag 6 juni 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:1581, r.o. 8 en *Kamerstukken II* 1987/88, 20588, nr. 3 MvT, p. 54.

15 Art. 25.2.6 Leidr. Inv.

16 Art. 3.2, 3.2.1 en 3.2.2 Leidr. Inv.

geding zouden zijn. Een dergelijke voorafgaande rechterlijke toetsing, hoe summier en voorlopig dan ook, is gezien het karakter van de aanslag ter behoud van recht bepaaldelijk geen overbodige luxe.

In dit licht bezien lijkt mij dan ook geen sprake van een *verduidelijking* van bestaand beleid, zoals de staatssecretaris suggereert, maar van een inperking van reeds geruime tijd bestaand begunstigend beleid, waarvoor een dragende motivering en legitimerende redenen ontbreekt in de toelichting. Daar staat tegenover dat het uiteraard aan de voorverduistering vrezende ontvanger is aannemelijk te maken dat niet alleen zijn verhaal op een aantal goederen van de belastingschuldige metterdaad onmogelijk zal worden gemaakt, maar ook dat daardoor de verhaalbaarheid van de materieel verschuldigde belasting in ernstig gevaar zal komen.¹⁷ Het invorderingskwaad zal dan echter doorgaans al zijn geschied alvorens een en ander door de belastingschuldige aan de civiele (voorzieningen)rechter voorgelegd kan worden. Aangenomen mag dan ook worden dat de ontvanger zich uiterst terughoudend en bedachtzaam zal bedienen van deze uitbreiding van zijn bevoegdheden.

Unierechtelijk verdedigingsbeginsel en aansprakelijkstelling

De Hoge Raad oordeelde in 2015¹⁸ dat een bezwarend besluit als aansprakelijkstelling dat uitvoering geeft aan Europeesrechtelijke voorschriften, zoals de Wet op de omzetbelasting 1968, binnen het toepassingsgebied van het communautair recht valt. Het ging in dat geval om bestuurdersaansprakelijkheid voor omzetbelasting. In een dergelijk geval dient de ontvanger het unierechtelijk verdedigingsbeginsel in acht te nemen, ook als de Invorderingswet daarin niet voorziet, hetgeen het geval is.

Naar aanleiding hiervan heeft de staatssecretaris destijds nieuwe beleidsvoorschriften ter zake van toepasselijkheid van het communautaire verdedigingsbeginsel bij aansprakelijkstelling opgenomen in art. 49.2a Leidr. Inv.¹⁹ Ingeval van aansprakelijkstelling voor belastingen waarvan het gemeenschapsrecht rechtstreeks doorwerkt in het nationale recht (douanerechten) of waarbij de nationale wetgeving uitvoering geeft aan het Europese recht (omzetbelasting, accijns en energiebelasting) is het verdedigingsbeginsel van toepassing. Dit brengt als hoofdregel met zich mee dat de ontvanger zijn voornemen tot aansprakelijkstelling voor aankondigt. In die voor aankondiging geeft de ontvanger de gronden aan waarop hij de aansprakelijkstelling baseert. Als bijlage stuurt hij de concept-beschikking mee. De belanghebbende heeft vervolgens drie weken de gelegenheid zijn zienswijze kenbaar te maken en aan te geven of hij gehoord wenst te worden.

Dit recht om gehoord te worden is bij Leidraadwijziging vanaf 1 juli 2019²⁰ komen te vervallen; de zienswijze mag kenbaar gemaakt worden, maar gehoord wordt er niet meer.

Het niet in acht nemen van deze voorschriften door geen voor aankondiging te versturen is volgens de Hoge Raad overigens niet in strijd met art. 1 EP (bij het EVRM). Effectieve betwisting van de rechtmatigheid van de aansprakelijkstellingsbeschikking komt niet in gevaar door het achterwege laten van een voor aankondiging omdat het in de Invorderingswet 1990 en Algemene wet inzake rijksbelastingen voorziene stelsel van rechtsbescherming erin voorziet dat een aansprakelijkstellingsbeschikking door de fiscale rechter kan worden vernietigd of verminderd als deze ten onrechte of tot een te hoog bedrag is vastgesteld.²¹

Paspoortsignalering

Een bijzondere invorderingsbevoegdheid van de ontvanger die bij tijd en wijle wordt toegepast, is de zogeheten ‘paspoortsignalering’. Het betreft een bevoegdheid die niet voortvloeit uit de Invorderingswet 1990, maar uit de Paspoortwet.

De ontvanger heeft de mogelijkheid tot paspoortsignalering²² ten aanzien van personen die nalatig zijn in het nakomen van hun verplichting tot betaling van in één der landen van het Koninkrijk verschuldigde belastingen of premies inzake sociale verzekeringen. Paspoortsignalering houdt in dat het paspoort van de belastingschuldige vervallen kan worden verklaard en kan worden ingehouden door alle autoriteiten die daartoe bevoegd zijn, of dat een paspoort kan worden geweigerd als een nieuw paspoort wordt aangevraagd.

Paspoortsignalering kan ook worden toegepast in geval van een aansprakelijkgestelde. Ook die heeft immers een verplichting tot betaling van, door een derde, verschuldigde belasting waarin hij nalatig kan zijn.

Bij *passieve* paspoortsignalering verzoekt de ontvanger via het Ministerie van Financiën aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om de gegevens van de belastingschuldige op te nemen in het Register Paspoortsignaleringen en de daarop gebaseerde signaleringslijst. Op het moment dat de belastingschuldige een (nieuw) paspoort aanvraagt, wordt zulks afgewezen.

Bij *actieve* paspoortsignalering verzoekt de ontvanger via het Ministerie van Financiën aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om de gegevens van de belastingschuldige op te nemen in het Register Paspoortsignaleringen en de daarop gebaseerde signaleringslijst én

17 Art. 10.2 Leidr. Inv.

18 HR 14 augustus 2015, ECLI:NL:HR:2015:2161.

19 Besluit van 15 december 2015, nr. BLKB2015/1540M, *Stcr.* 2015, 46504.

20 Besluit van 21 juni 2019, nr. 2019-10674, *Stcr.* 2019, 34692.

21 HR 2 december 2016, ECLI:NL:HR:2016:2722.

22 Art. 22 onderdeel a Ppw.

de Minister van Justitie en Veiligheid uit te nodigen om de belastingschuldige op te nemen in het Opsporingsregister ter onmiddellijke inhouding van zijn paspoort of ander reisdocument. Bij vertrek uit of aankomst in Nederland kan de belastingschuldige worden geconfronteerd met het inhouden van zijn paspoort door de Koninklijke Marechaussee. Het ingehouden paspoort wordt gezonden aan de autoriteit die bevoegd is tot het verstrekken van een nieuw paspoort.

De ontvanger kan een verzoek om paspoortsignalering doen indien:

- de belastingschuldige een Nederlands paspoort (nodig) heeft en nalatig is in het nakomen van zijn verplichting tot belastingbetaling; én
- er een gegronde vermoeden is dat de belastingschuldige zich door verblijf buiten één van de landen van het Koninkrijk aan de wettelijke mogelijkheden tot invordering van de verschuldigde gelden onttrekt of zal onttrekken.

Als de belastingschuldige (nog) in Nederland woont, moeten alle invorderingsmogelijkheden zijn benut alvorens tot signalering kan worden overgegaan én moet de invorderbare belastingsschuld € 5000 of meer bedragen, en moet deze in redelijkheid materieel verschuldigd en niet oninbaar zijn. De materiële verschuldigdheid moet blijken uit een schriftelijke verklaring van de inspecteur.

Het vereiste dat de belastingschuldige nalatig moet zijn, betekent dat het de ontvanger moet zijn gebleken dat er geen bereidheid is de schuld te voldoen, al dan niet door middel van een betalingsregeling. Indien blijkt dat een belastingschuldige niet in staat is zijn schuld te voldoen, blijft paspoortsignalering achterwege. Paspoortsignalering mag namelijk niet het karakter van een strafmaatregel hebben of krijgen.

Er is sprake van een ‘gegronde vermoeden’ dat de belastingschuldige zich door verblijf in het buitenland aan de mogelijkheid tot invordering onttrekt of zal onttrekken als, ondanks de aanwezigheid van verhaalsmogelijkheden, de invordering in het buitenland niet kan plaatsvinden, bijvoorbeeld door het ontbreken van een bekend adres, óf de ontvanger onverrichter zake heeft getracht de gelden in het buitenland in te vorderen, bijvoorbeeld door internationale bijstand bij de invordering te vragen.

Als de belastingschuldige in Nederland woonachtig is, moet er sprake zijn van een gegronde vermoeden dat hij naar het buitenland zal vertrekken om zijn belasting niet te betalen. Dit zal moeten blijken uit gedragingen als de verkoop van de woning en/of inboedel, het opzeggen van de huur of het niet opgeven van woon- of verblijfplaats.

Voor actieve paspoortsignalering dient de belastingsschuld minimaal € 5000 te bedragen. Voor passieve paspoortsignalering in geval van een belastingsschuld van minder dan

€ 5000 moet de ontvanger vooraf toestemming verzoeken aan het Ministerie van Financiën.

Het verzoek tot paspoortsignalering moet uitvoerig gemotiveerd zijn en het dient een afweging te bevatten van de eventuele (economische en/of financiële) gevolgen voor de belastingschuldige. In de *Instructie Invordering en Belastingdeurwaarders* zijn de voorschriften ten aanzien van de inhoud van en de bijlagen bij het verzoek opgenomen.²³

Een toegewezen verzoek om paspoortsignalering vervalt na twee jaar, waarna de gegevens uit het Register Paspoortsignaleringen worden verwijderd, tenzij de ontvanger tijdig uitdrukkelijk (nogmaals) om handhaving verzoekt. Als de belastingsschuld hangende de signalering verjaart, moet de ontvanger verzoeken de signalering in te trekken.

De ontvanger dient altijd in te stemmen met de afgifte van een tijdelijk paspoort als dringende familieomstandigheden daartoe aanleiding geven.

De gesignaleerde belastingschuldige kan een bezwaarschrift indienen tegen de beschikking tot weigering van een paspoort of vervallenverklaring van het paspoort. Dit dient te geschieden bij de betreffende autoriteit die bevoegd is tot het verstrekken van een nieuw paspoort en dus *niet* bij de ontvanger. Beroep is mogelijk bij de bestuursrechter; let wel: niet de *fiscale* bestuursrechter maar de ‘reguliere’ bestuursrechter. Dat dit in de praktijk niet voor iedereen aanstonds duidelijk is, blijkt uit de uitspraak van Rechtbank Zeeland-West-Brabant van 23 april 2020.²⁴ In het aan die uitspraak ten grondslag liggende geval had de gemachtigde bezwaar gemaakt bij de ontvanger en na niet-ontvankelijk verklaring daarvan, beroep ingesteld bij de fiscale bestuursrechter ervan uitgaande dat het handelen van de ontvanger plaatsvindt in het kader van de Invorderingswet 1990.

De fiscale rechter is evenwel, behoudens enkele in de Invorderingswet 1990²⁵ expliciet opgenomen uitzonderingen, niet bevoegd te oordelen over beslissingen op grond van de Invorderingswet 1990, zodat alleen de civiele rechter als restrechter doorgaans geadieerd kan worden in invorderingsgeschillen. Bovendien betreft het hier geen bevoegdheid uit hoofde van de Invorderingswet 1990 maar vindt paspoortsignalering zijn grondslag in de Paspoortwet. De rechtbank oordeelde zich dan ook terecht absoluut onbevoegd met doorzending van het beroepschrift aan de bestuursrechter te Den Haag.

Over de auteur

F.A. Piek

Fiscaal advocaat bij KanPiek Fiscale Advocatuur.

23 Hoofdstuk 59.7.1 en 59.7.2 Iw 1990.

24 Rb. Zeeland-West-Brabant 23 april 2020, ECLI:NL:RBZWB:2020:1459.

25 Art. 30, 49 en 62a Iw 1990.